

Ks. Tadeusz Borutka (PAT, Kraków; IT, Bielsko-Biała)

## **Akcja Katolicka wobec swojej historii i zadań współczesności**

### **W setną rocznicę encykliki Piusa X *Il fermo proposito***

Współczesna Akcja Katolicka w Polsce została reaktywowana przez Konferencję Episkopatu Polski w czerwcu 1995 r. Wydarzenie to zostało jednak poprzedzone dwukrotnym wystąpieniem papieża Jana Pawła II w tej tak ważnej dla Kościoła sprawie. Pierwszy raz o Akcję Katolicką upomniał się Ojciec Święty podczas wizyty *ad limina* biskupów polskich w 1993 r., a drugi raz – w 1997 r.

Ciągle aktualne pozostają jego słowa:

Niezastąpionym środkiem formacji apostołskiej świeckich są organizacje, stowarzyszenia i ruchy katolickie. Wśród nich szczególne miejsce zajmuje Akcja Katolicka, która kiedyś w Polsce działała tak żywo i przyniosła tyle wspaniałych owoców. Trzeba więc, aby na nowo odżyła, bez niej bowiem infrastruktura zrzeszeń katolickich w Polsce byłaby niepełna<sup>1</sup>.

O konieczności reaktywowania stowarzyszenia mówił w Krośnie Jan Paweł II:

Dzisiaj potrzebni są ludzie świeccy rozumiejący potrzebę stałej formacji wiary. Jakże dobrze się stało, iż została przywrócona do życia w Kościele na polskiej ziemi Akcja Katolicka (...), która obok różnych ruchów i wspólnot modlitewnych staje się szkołą wiary<sup>2</sup>.

---

<sup>1</sup> Jan Paweł II, *Kościół wspólnotą ewangelizującą*, „L'Osservatore Romano” (wyd. polskie) 14(1993) nr 2(150), s. 16.

<sup>2</sup> Jan Paweł II, *Nie dopuście, aby wam odebrano chrześcijańską godność*, „L'Osservatore Romano” (wyd. polskie) 18(1997) nr 7(194), s. 70.

Wielką radością dla Ojca Świętego była pierwsza krajowa pielgrzymka polskiej Akcji Katolickiej do Rzymu, która odbyła się w dniach od 23 IV do 1 V 2003 r. Podczas audiencji Jan Paweł II powiedział:

Wiem, że Akcja Katolicka w Polsce posiada już pełną strukturę organizacyjną, obejmującą rzesze ludzi świeckich, którzy z oddaniem służą Kościołowi odnajdując własne charyzmaty i pola osobistego zaangażowania w dzieło ewangelizacji. Dziś mogę powiedzieć, że wypełnili to zadanie, a Wy, wszyscy członkowie Akcji Katolickiej, jesteście wspaniałym darem dla całej wspólnoty Ludu Bożego<sup>3</sup>.

Rozwijająca się i działająca aktualnie Akcja Katolicka ma swoją bogatą historię. Bez niej nie można zrozumieć jej powołania i przeznaczenia, jakie ma do spełnienia we współczesnym Kościele i w społeczeństwie. Mówiąc więc o jej teraźniejszości, należy spojrzeć w jej bogatą przeszłość.

## **Początki Akcji Katolickiej**

Początek XX wieku naznaczony był wieloma trudnościami społecznymi, politycznymi i gospodarczymi. Głównym złem tych czasów była próba odrzucenia Boga i wyeliminowania Jego prawa z życia społeczno-politycznego i gospodarczego wielu narodów. Sprzyjały temu prądy „postoświeceniowe”, modernizm, scjentyzm, sekularyzm i liberalizm, zrodzone na podłożu filozoficznego indywidualizmu, który prowadził do odrzucenia zasad moralnych w życiu osobistym i społecznym. Rodzący się socjalizm i komunizm, mający te same źródła co liberalizm, choć odwołujący się do skrajnie odmiennej od indywidualizmu „socjopriorycznej” argumentacji, stwarzały nowe zagrożenia dla życia religijno-społecznego. Albowiem, gdy się odrzuca Boga i Jego prawo, chwieje się i wali cały porządek społeczny.

---

<sup>3</sup> Jan Paweł II, *Słowo skierowane do Akcji Katolickiej podczas audiencji w dniu 26 kwietnia 2003 r.*, „Biuletyn Krajowego Instytutu Akcji Katolickiej w Polsce” 12(2003), s. 3.

Jan Paweł II, snując refleksję na temat genezy „ideologii zła”, które zdominowały przestrzeń społeczno-polityczną XX wieku, konkludował:

(...) zło zostało odkupione przez Chrystusa na krzyżu. Ściśle mówiąc, został odkupiony człowiek, który za sprawą Chrystusa stał się uczestnikiem życia Bożego. To wszystko, cały ten wielki dramat dziejów zbawienia, zanikło w umysłowości oświeceniowej. Człowiek został sam: sam jako twórca własnych dziejów i własnej cywilizacji; sam jako ten, który stanowi o tym, co jest dobre, a co złe, jako ten, który powinien istnieć i działać *etsi Deus non daretur* – nawet gdyby Boga nie było<sup>4</sup>.

Skoro człowiek sam, bez Boga, może stanowić o tym, co jest dobre, a co złe, może też zdecydować o istnieniu bądź nieistnieniu ludzkim. Wyrazem tego były decyzje podejmowane w Trzeciej Rzeszy przez osoby, które uciekły się do realizacji przewrotnego programu ideologii narodowego socjalizmu, inspirowanego przez przesłanki rasowe. Podobne decyzje podejmowała partia komunistyczna w Związku Radzieckim i w krajach poddanych ideologii marksistowskiej<sup>5</sup>. Doszło do tego dlatego, że odrzucono Boga jako Stwórcę, a przez to jako źródło stanowienia o tym, co dobre, a co złe. Odrzucono to, co najgłębiej stanowi o człowieczeństwie, czyli pojęcie „natury ludzkiej” jako „rzeczywistości”, zastępując ją „wytworem myślenia” dowolnie kształtowanym i dowolnie zmienianym według okoliczności<sup>6</sup>.

Nic więc dziwnego, że papież Pius X, którego pontyfikat przypadł na lata 1903–1914, za najważniejszą sprawę uznał przywrócenie światu Boga i Jego prawa. Już w encyklice inauguracyjnej *E Supremi* z 4 X 1903 r. ogłosił, że jego największym pragnieniem jest *Instaurare omnia in Christo* („odnowić wszystko w Chrystusie”). Ojciec Święty wykluczał jakiegokolwiek kompromisy ze światem, który pozbawiał Boga właściwego Mu miejsca w życiu społecznym. Swoją misję w obliczu tych zjawisk pojmował jako rolę budowniczego Królestwa Bożego na ziemi.

---

<sup>4</sup> Jan Paweł II, *Pamięć i tożsamość*, Kraków 2005, s. 19.

<sup>5</sup> Tamże, s. 19.

<sup>6</sup> Tamże, s. 20.

Pius XII, wynosząc go do chwały ołtarzy 29 V 1954 r., w Roku Maryjnym, powiedział, że był on

niezłomnym obrońcą Kościoła oraz opatrnościowym Świętym naszych czasów, (...) [którego dzieło] przypominało walkę olbrzyma w obronie nieocenionego skarbu: wewnętrznej jedności Kościoła opartej na jego głębokim fundamencie - wierze<sup>7</sup>.

W tym też celu zainicjował w Kościele ruch, któremu nadał nazwę Akcja Katolicka. Po raz pierwszy nazwą tą posłużył się Pius X w motu proprio *L'azione cristiana popolare e di democrazia cristiana* z dnia 18 XII 1903 r. W encyklice *Il fermo proposito* z 11 VI 1905 r. wyłożył natomiast zasady teologiczne i organizacyjne Akcji Katolickiej. Poprzez jej działalność pragnął zespolić wszystkie siły i wysiłki katolików dla przywrócenia rodzaju ludzkiego pod panowanie Jezusa Chrystusa.

Św. Pius X chciał, jak już wspomniano nieco wcześniej, *omnia instaurare in Christo!*, odnowić wszystko w Chrystusie. To jego motto życiowe stało się zresztą dewizą powołanej do życia Akcji Katolickiej.

Ten sam cel pragnął realizować jego następca na Stolicy Piotrowej Pius XI, który ogłosił hasło: *Pax Christi in Regno Christi* (Pokój Chrystusowy w Królestwie Chrystusowym). Królestwo Chrystusowe - zdaniem tamtego papieża - oznacza nowy świat. Dla realizowania tych zamierzeń Ojciec Święty w roku 1922 nadał ramy formalno-prawne Akcji Katolickiej, jako organizacji religijno-społecznej zrzeszającej katolików. Akcja Katolicka, angażująca ludzi świeckich, rozumiana była przez niego jako „przedłużenie ramienia apostołatu hierarchicznego” Pełne ramy organizacyjne sformułował papież w encyklice *Ubi arcano Dei* z 23 XII 1922 r. i liście *Quae nobis* z 13 XI 1928 r., skierowanym do kard. A. Bertrama. Temu problemowi Pius XI poświęcił też specjalną encyklikę ogłoszoną 29 VI 1931 r., zatytułowaną *O Akcji Katolickiej*.

Celem Akcji Katolickiej, według Piusa XI, było odnowienie życia katolickiego w rodzinie i społeczeństwie przez chrystianizację wszystkich dziedzin życia. Podmiotem działania Akcji Katolickiej

---

<sup>7</sup> Św. Pius X i Paweł VI, „L'Osservatore Romano” (wyd. polskie) 24(2003) nr 11-12(258), s. 36.

miały być organizacje, a przedmiotem – kształtowanie życia ludzkiego według zasad wiary najpierw u chrześcijan, a za ich pośrednictwem także u niewierzących. Środki działania miały być dostosowane do sytuacji i możliwości ludzi. Metodę zaś określało podporządkowanie się hierarchii i poczucie odpowiedzialności każdego z członków.

O ile w zamierzeniach Piusa X Akcja Katolicka miała być wielkim „ruchem” chrześcijan, Pius XI widział ją bardziej jako organizację katolicką, integrującą działania różnych organizacji i stowarzyszeń kościelnych. W aktywności przedwojennej Akcji Katolickiej te dwa nurty ciągle były obecne, a o dominacji jednego z nich decydowały lokalne uwarunkowania.

Można powiedzieć, że Akcja Katolicka przybrała kształt czynnej formy uczestnictwa świeckich w apostołacie hierarchii w celu „odnowienia wszystkiego w Chrystusie” Jak zauważył Jan Paweł II w przemówieniu wygłoszonym podczas audiencji w dniu 26 IV 2003 r., dzięki wytrwałej realizacji tego programu odnowy rzeczywistości Kościoła i świata – przez Chrystusa, z Chrystusem i w Chrystusie – Akcja Katolicka stała się szkołą formacji świeckich, przygotowującą do otwartego stawiania czoła sekularyzacji, jaka coraz mocniej dawała o sobie znać w wieku XX<sup>8</sup>.

## **Trud reaktywowania Akcji Katolickiej w Polsce**

Można powiedzieć, że od 1995 r. z wielkim mozołem trwa praca nad reaktywowaniem i przywróceniem należnego miejsca w życiu społecznym Akcji Katolickiej w Polsce. Nie jest to łatwe zadanie. W początkowej fazie wymagało ono zwłaszcza wypracowania odpowiedniego statutu tego stowarzyszenia, określenia jego priorytetowych celów i zadań, a także nadania mu odpowiedniej struktury. Zadania te, choć trudne, zostały jednak uwieńczone sukcesem.

Następnie przystąpiono do tworzenia diecezjalnych instytutów i parafialnych oddziałów. Sprawę tę komplikował brak przekonania

---

<sup>8</sup> Jan Paweł II, *Słowo skierowane do Akcji Katolickiej podczas audiencji w dniu 26 kwietnia 2003 r.*, dz. cyt., s. 4.

ze strony niektórych kapłanów, a nawet biskupów, co do sensowności odtwarzania czegoś, co już było. Mówiono nawet o potrzebie powołania do istnienia jakiegoś stowarzyszenia, które nie miałyby związków z przedwojenną Akcją Katolicką. Było to zauważalne szczególnie u starszych duszpasterzy, którym niezbyt dobrze kojarzyła się działalność Akcji Katolickiej przed 1939 r. W tych oddziałach Akcji, w których nie prowadzono właściwej formacji, aktywność jej członków przejawiała się bowiem w działaniach czysto zewnętrznych, propagandowo - organizacyjnych. Nie należy się zatem dziwić, iż niektórzy dawni działacze Akcji kontynuowali po wojnie swoje zaangażowanie organizacyjne w szeregach PZPR. Duszpasterze ci bali się powtórzenia w reaktywowanej Akcji Katolickiej podobnego błędu. Do tego dochodził problem bierności i apatii ludzi świeckich, którzy w okresie komunizmu zostali odzwyczajeni od jakichkolwiek form zespołowego działania w Kościele.

Pojawienie się możliwości tworzenia parafialnych oddziałów stawało się nieraz kuszącą propozycją dla ludzi aktywnych politycznie, którzy widzieli w Akcji Katolickiej trampolinę dla własnej kariery. Ludzi tych nie interesowała potrzeba formacji czy podejmowania działań apostołskich, a jedynie działalność społeczna, czasem też charytatywna. Wobec takiego stanu rzeczy należało zachować szczególną ostrożność w przyjmowaniu nowych członków.

Pomimo tych i innych trudności udało się stworzyć struktury Akcji Katolickiej na szczeblu krajowym, diecezjalnym i parafialnym. Dzisiaj ogólna liczba członków Akcji Katolickiej w Polsce wynosi 29 465. W całej Polsce działają 1 883 Parafialne Oddziały Akcji Katolickiej. Najwięcej członków Akcji Katolickiej jest w diecezji tarnowskiej (3 724) i przemyskiej (2 766), najmniej w diecezji łomżyńskiej (55).

## **Wyzwania terażniejszości - obowiązek i prawo głoszenia Chrystusa**

Współcześnie w Polsce dokonuje się przejście od rozumienia Kościoła jako „oblężonej twierdzy” do Kościoła będącego uosobieniem „środowiskowego świadectwa” Można powiedzieć, że w sytuacji życia Kościoła w „pluralistycznym społeczeństwie” największym zagrożeniem jest wewnętrzna słabość Kościoła, nie zaś wróg czyhający

u jego bram i murów. Ludzie Kościoła, nie mając często ugruntowanej wiary, nie potrafią w pluralistycznym świecie, który stworzył swoisty „rynek idei”, oprzeć się pokusie łatwego życia i zamiast zmieniać świat, sami podlegają jego wpływom i lansowanej w nim mentalności roszczeniowo-konsumpcyjnej. W związku z tym istnieje potrzeba ciągłego rozważania istoty własnej tożsamości oraz powrót do idei *accomodata renovatio*, czyli odnowy integralnej (całościowej), a równocześnie odnowy „dostosowanej”, uwzględniającej „znaki czasu” i kładącej nacisk na potrzebę „uczestnictwa wspólnotowego”. W grę wchodzi tworzenie nowych środowisk katolickich, a także odnowa istniejących już instytucji<sup>9</sup>. Chodzi także o rozwijanie dialogu kulturowego ze światem, przy uwzględnieniu nowego zadania, jakim jest porządkowanie i pogłębianie treści, przywracanie właściwej rangi wartościom (dialogowa animacja). W tym posłannictwie szczególnie rola przypada Akcji Katolickiej.

Akcja Katolicka jest organizacją ludzi świeckich, która w odróżnieniu od innych form zrzeszeń posiada strukturę prawną typową dla stowarzyszenia. Opiera się ona na zasadzie dobrowolnej przynależności jej członków. Struktura wewnętrzna Akcji Katolickiej jest wspólnotowa. Oznacza to, że wzorem wewnętrznej więzi między członkami nie są tradycyjne reguły demokracji, jakimi rządzą się na ogół stowarzyszenia cywilne<sup>10</sup>. Jest w niej realizowana natomiast szeroko rozumiana „teologiczna zasada kolegialności”, postulowana przez Sobór Watykański II, która ma pewne cechy demokratycznego działania, ale uwzględnia hierarchiczny ustrój Kościoła oraz jego nadprzyrodzony charakter.

Podstawowym zadaniem Akcji Katolickiej jest realizacja ogólnego celu apostołskiego Kościoła, który stanowią: ewangelizacja, uświęcenie i chrześcijańska formacja sumień, a także to wszystko, co można określić jako urzeczywistnienie proroczej obecności społeczno-kulturowej w społeczeństwie (DA 20).

---

<sup>9</sup> Por. R. Kamiński, *Główne kierunki pracy duszpasterskiej Kościoła w Polsce*, [w:] *Duszpasterstwo a wyzwania XXI wieku. Materiały z Sympozjum Pastoralistów Polskich 22–24 kwietnia 2001*, Kielce 2001, s. 55.

<sup>10</sup> E. Corecco, *Akcja Katolicka w życiu Kościoła*, „L'Osservatore Romano” (wyd. polskie) 14(1993) nr 4(152), s. 54.

Akcja Katolicka jest stowarzyszeniem katolików świeckich, którzy w zorganizowanej formie bezpośrednio współpracują z hierarchią kościelną w realizacji ogólnego celu apostołskiego Kościoła<sup>11</sup>. W niej właśnie

(...) świeccy (...) w łączności z biskupem i kapłanami, pragną służyć wier-  
nie i aktywnie, zgodnie ze specyfiką własnego powołania i przy użyciu  
stosownych metod, rozwojowi całej chrześcijańskiej wspólnoty, realizacji  
duszpasterskich przedsięwzięć i ożywianiu duchem Ewangelii wszyst-  
kich dziedzin życia<sup>12</sup>.

Pod wpływem dawniejszych formuł Piusa XI o „udziale w apo-  
stolacie hierarchicznym” i Piusa XII o „współpracy świeckich” uznaje  
się ją za „najpełniejszą formę udziału człowieka świeckiego w życiu  
Kościoła” oraz za organizację, która otrzymała „mandat”<sup>13</sup>.

Współczesna Akcja Katolicka musi uwzględniać także aktualnie  
obowiązujące dyrektywy Kościoła zawarte w posoborowej *Instrukcji  
o niektórych kwestiach dotyczących współpracy wiernych świeckich w mini-  
sterialnej postudze kapłanów*, wydanej 13 sierpnia 1997 roku. Instrukcja  
ta ma zapobiegać „klerykalizacji laikatu”, to znaczy przejmowaniu  
funkcji wynikających z kapłaństwa sakramentalnego przez świec-  
kich. O tym, jakie funkcje mogą pełnić świeccy w Kościele, decydują  
racje teologiczne, a nie względy psychologiczne, społeczne czy kultu-  
rowe<sup>14</sup>. Sobór Watykański II uznał Akcję Katolicką za urząd, czyli  
posługę, którą cechuje nadprzyrodzone pochodzenie, kościelny cha-  
rakter działalności, trwałość działania i publiczne uznanie przez Ko-  
ściół. Ponieważ stowarzyszenie jest „urzędem”, potrzebuje dla swej  
posługi mandatu. W dekrete o działalności misyjnej Kościoła *Ad  
gentes* czytamy:

Do założenia Kościoła i do rozwoju wspólnoty chrześcijańskiej konieczne  
są różne urzędy, powoływane przez Boga spośród wiernych; winny one  
doznawać od wszystkich troskliwego poparcia i czci. Zalicza się do nich  
urząd kapłanów, diakonów i katechistów oraz Akcję Katolicką (DM 15).

---

<sup>11</sup> *Statut Akcji Katolickiej w Polsce, Wstęp*, Warszawa 1996.

<sup>12</sup> *Propositio* 13.

<sup>13</sup> Tamże.

<sup>14</sup> *Instrukcja o współpracy wiernych świeckich w ministerialnej postudze kapłanów*,  
„Sosnowieckie Studia Teologiczne” 4(1999), s. 11-39.



Akcja Katolicka jest więc urzędem sprawowanym społecznie. Jest to jej dość charakterystyczna cecha, pozwalająca mówić o odrębnej duchowości (podobnie jak kapłaństwo, jako urząd w Kościele, ma swoją specyficzną duchowość).

Należy jednak wyjaśnić, że mandat nie może być interpretowany jako udzielenie lub nadanie szczególnych kompetencji i prerogatyw, tak jakby nie były one należne i przyrodzone ludziom świeckim na mocy sakramentu chrztu. Udzielnie tego szczególnego mandatu winno być rozumiane jako stwierdzenie lub uznanie faktu, że apostołat danego stowarzyszenia jest w stanie wyrażać i odpowiednio realizować istotę misji ewangelizacyjnej Kościoła<sup>15</sup>. Mandat jest więc niczym innym, jak tylko zgodą hierarchii na włączenie konkretnej grupy świeckich do wspólnotowego apostołstwa Kościoła, do podjęcia współodpowiedzialności za to apostołstwo. Nie jest to jednak przekazywanie im władzy właściwej hierarchii<sup>16</sup>. Współpraca Akcji Katolickiej z hierarchią Kościoła w dziele ewangelizacji przybiera więc kształt mandatu – *munus*, jakiego udziela biskup katolikowi świeckiemu, aby w imieniu Kościoła prowadził on swoją misję świadczenia o Chrystusie i Jego prawdzie, tak jak rozumie ją i przepowiada Kościół katolicki<sup>17</sup>. Nie należy „mandatu apostołskiego” identyfikować z „uprawnieniami apostołskimi”, te ostatnie wynikają bowiem z powszechnego kapłaństwa wiernych, czyli z sakramentów inicjacji chrześcijańskiej. „Mandat” natomiast jest specyficznym włączeniem w apostołat wspólnotowy Kościoła, określającym sposób realizowania tego apostołatu; jakkolwiek bowiem uprawnienia apostołskie wierni świeccy otrzymują nie od hierarchii, tylko od samego Chrystusa, to jednak apostołat wspólnotowy jest realizowany „pod kierunkiem” hierarchii, która poprzez mandat określa charakter uczestnictwa w tego rodzaju apostołacie. Słowo „mandat” należałoby raczej tłumaczyć jako „polecenie”, które jest czymś różnym od „uprawnień apostołskich”, bo precyzuje jedynie sposoby realizacji tychże „uprawnień” we wspólnotowym działaniu Kościoła.

---

<sup>15</sup> *Propositio* 13.

<sup>16</sup> J. Michalik, *Pan was potrzebuje*, Przemyśl 2000, s. 56.

<sup>17</sup> P. Jarecki, *Testament Asystenta*, Warszawa 2003, s. 3–4.

Jak wynika z orzeczeń soborowych, Akcja Katolicka jest powołana, zgodnie z Bożym planem zbawienia, spośród wiernych i opiera się na charyzmacie ich ścisłej współpracy z hierarchią. Ponieważ działa jako urząd, dlatego hierarchia udziela jej mandatu. Sobór zwraca uwagę, że Akcja Katolicka jako „urząd konieczny” winna doznawać od wszystkich poparcia. W myśl dekretu *Christus Dominus* biskupi powinni zachęcać świeckich

by brali udział lub wspierali różne dzieła apostołatu świeckich, a zwłaszcza Akcję Katolicką (DB 17).

Wypowiadając się na temat tożsamości Akcji Katolickiej, Jan Paweł II zauważył, że jej szczególne relacje z papieżem, a także z biskupami i kapłanami, są tej tożsamości najlepszą gwarancją<sup>18</sup>. I choć każda grupa kościelna jest miejscem przeżywania chrztu i bierzowania, to jednak Akcja Katolicka, która określa siebie jako bezpośrednią pomoc hierarchii poprzez uczestniczenie w jej apostołskich troskach, winna to czynić w sposób specjalny<sup>19</sup>. Akcja Katolicka powinna być najbliższa biskupowi diecezjalnemu i proboszczowi parafii ze względu na ideowe utożsamianie się z programem duszpasterskim diecezji i parafii oraz poprzez stawianie się do dyspozycji we wprowadzaniu tego programu w życie<sup>20</sup>.

## Potrzeba wsparcia i dowartościowania dzieła Akcji Katolickiej w Polsce

Zważywszy na to, co zostało powiedziane, Akcja Katolicka winna doznać wsparcia ze strony hierarchii Kościoła. Za rozwój stowarzyszenia w pierwszym rzędzie odpowiedzialni są biskupi. Jest ono dla nich wyzwaniem i zobowiązaniem, dlatego że tworzenie Akcji Katolickiej polecił Kościołowi w Polsce sam Papież. Jest to więc także zadanie dla wszystkich kapłanów, ponieważ czują się oni zjednocze-

---

<sup>18</sup> E. Weron, *Akcja Katolicka w wypowiedziach Jana Pawła II*, [w:] *Akcja Katolicka. Materiały studyjne*, Warszawa 1997, s. 68–73.

<sup>19</sup> A. Zwoliński, *Nadzieje Akcji Katolickiej w II Rzeczypospolitej*, [w:] S. Dobrzański, *Akcja Katolicka zadaniem dla świeckich*, Kraków 1997, s. 20.

<sup>20</sup> P. Jarecki, *Testament Asystenta*, dz. cyt., s. 4.

ni z Ojcem Świętym. Każdy z duszpasterzy winien w sumieniu rozważyć tę kwestię.

Warto przy tym pamiętać, że Akcja Katolicka jest jedynym stowarzyszeniem o charakterze ogólnokościelnym, które ma wpisana konstytucyjnie urzędową, formalną eklezjalność. Powołane bowiem zostało do istnienia przez Papieża i Kolegium Apostolskie, podczas gdy inne stowarzyszenia powstają niejako oddolnie, a jeśli są tworzone z inicjatywy Konferencji Episkopatu lub biskupa diecezjalnego to mają charakter jedynie lokalny. Jeśli biskup eryguje w swojej diecezji Akcję Katolicką, to jest za nią przed Bogiem odpowiedzialny, czyli - jak mówi ks. abp Michalik - winien czuć szczególną odpowiedzialność za to dzieło, powinien nadać mu jakąś wartość, cechę, włączyć w pola działania, nadać formy duchowości czy strukturalność w ramach obowiązujących norm<sup>21</sup>.

Każdy biskup diecezjalny w swej trosce o Akcję Katolicką jest wspierany przez asystenta diecezjalnego i parafialnego Akcji Katolickiej. To oni działają z jego polecenia i w jego imieniu. Dlatego powinni wspomagać biskupa w tworzeniu struktur stowarzyszenia i prowadzeniu jego różnorodnej działalności. Jeżeli biskup diecezjalny pragnie, by w jego diecezji istniała Akcja Katolicka, wówczas kapłani, szczególnie proboszczowie, powinni dołożyć wszelkich starań, by tak się właśnie stało. Trzeba zaznaczyć, że bez Akcji Katolickiej infrastruktura zrzeszeń w diecezji jest niepełna. Proboszczowie powinni zastanowić się nad jakością życia swojej parafii i w razie oporów ze zorganizowaniem jej w środowisku parafialnym przemyśleć gruntownie metodykę przewycięzania trudności. Pasterzowanie w parafii wymaga bowiem nieustannej troski o rozwój wrażliwości wiernych wobec wszystkich wyzwań współczesności, a do takich niewątpliwie należy tworzenie struktur Akcji Katolickiej.

Podkreślmy raz jeszcze, że od księży proboszczów oczekuje się zrozumienia przesłania Kościoła i Ojca Świętego w kwestii powołania i działalności lokalnych struktur Akcji Katolickiej. A także - co się z tym nierozzerwalnie wiąże - zrozumienia problemów współczesnego świata i misji Kościoła wobec niego oraz podjęcia form nowo-

---

<sup>21</sup> J. Michalik, *Akcja Katolicka w służbie nowej ewangelizacji*, „Niedziela. Tygodnik Katolicki”, 11(2005), s. 13.

czesnego duszpasterstwa, które szanuje tradycję, dowartościowuje liturgię, rozwija życie sakramentalne i modlitewne, ale zna swoją misję ewangelizacyjną i dlatego szuka pomocników świeckich<sup>22</sup>. Innymi słowy, należy starać się o wypracowywanie metod współpracy ze świeckimi w dziele ewangelizacyjnym współczesnego świata. W żadnym wypadku nie należy bać się świeckich, stronić od ich różnorodnych talentów i możliwości, które potrafią ubogacić życie Kościoła. Uporczywe trwanie przy postawie zachowawczej przyniosłoby niepowetowaną szkodę dla parafii. Tym bardziej, że jeśli kapłani nie dostrzegą rangi problemu, to obecna we współczesnym świecie

(...) potężna anty-ewangelizacja [o której wspomina Jan Paweł II w książce *Przekroczyć próg nadziei*] która ma też swoje środki i swoje programy i z całą determinacją przeciwstawia się Ewangelii i ewangelizacji, może, zwłaszcza poprzez media tak „uaktywniać apostołsko” wiernych świeckich w Kościele, iż zamiast wspierać dzieło ewangelizacji, będą oni faktycznie, i to niekiedy bez własnej winy, przeszkodą w tym dziele<sup>23</sup>.

Zgodnie z nauką Soboru Watykańskiego II i nauczaniem Jana Pawła II, ludzie świeccy mają szczególną misję do wypełnienia w Kościele, oczywiście w ścisłej współpracy ze swoimi duszpasterzami. To w rzeszach zaangażowanego w życie Kościoła laikatu zawiera się ogromny potencjał, którego nie wolno w żadnym wypadku zmarnować. W obecnych przełomowych czasach istnieje autentyczne i ogromne zapotrzebowanie na apostołat świeckich i żaden kapłan nie może tego faktu ignorować ani bagatelizować.

## Najważniejsze zadania Akcji Katolickiej

Nadrzędnym zadaniem Akcji Katolickiej jest połączenie rozproszonych sił ludzi wierzących w celu rozwiązywania najistotniejszych zagadnień życia społecznego, porządkowania stosunków międzyludzkich przez powrót do prawa Bożego i nauki Chrystusowej<sup>24</sup>. Ak-

---

<sup>22</sup> Tamże.

<sup>23</sup> Jan Paweł II, *Przekroczyć próg nadziei*, Lublin 1994, s. 96.

<sup>24</sup> Jan Paweł II, *Zobowiązania wobec prawdy, świętości i przyjaźni*, [w:] Jan Paweł II, *Nauczanie papieskie 1978, t. II*, Poznań-Warszawa 1987, s. 209.

cja Katolicka winna działać w trzech podstawowych kierunkach: zaangażowania formacyjnego stałej posługi pastoralnej wewnątrz struktur kościelnych i w odniesieniu do sytuacji życiowych poszczególnych ludzi oraz w kierunku praktycznego tworzenia syntezy wiary i życia. Jej nadrzędnym celem jest pogłębienie życia religijno-moralnego katolików oraz pobudzenie ich do aktywnej działalności społeczno-religijnej<sup>25</sup>.

Według *Statutu Akcji Katolickiej w Polsce*, zatwierdzonego w dniu 2 V 1996 r. przez Konferencję Episkopatu Polski, zadaniem Akcji Katolickiej jest: pogłębienie życia religijnego, moralnego, intelektualnego i kulturalnego swoich członków oraz ukierunkowanie ich na zadania apostołskie; przenikanie wartościami ewangelicznymi życia społecznego; zajmowanie stanowiska w sprawach publicznych Kościoła, a zwłaszcza reagowanie na zagrożenia wiary i moralności chrześcijańskiej; kształcenie działaczy katolickich i wychowywanie ich do aktywności w życiu społecznym, gospodarczym, kulturalnym i politycznym<sup>26</sup>. Na rzeczywistość tego apostołskiego stowarzyszenia składa się przede wszystkim życie duchowe, religijne, modlitwa, uczestnictwo w nadprzyrodzonym nurcie łaski płynącej od Boga ku światu przez Kościół i za pośrednictwem Kościoła. Prawdziwym źródłem ożywczym jest życie duchowe, pielęgnowanie stanu łaski uświęcającej, włączanie się w liturgiczną modlitwę Kościoła, osobista i wspólnotowa adoracja Najświętszego Sakramentu oraz pełne uczestnictwo we Mszy św. – możliwie codziennie.

Akcja Katolicka winna stać się elitą katolickiego laikatu w Polsce. Kościół współczesny potrzebuje elit, czyli ludzi wybitnie wyróżniających się jakością życia moralnego i religijnego w swoich środowiskach. Zbyt dużo jest obecnie w naszych czasach, także w Polsce, przeciętności i bylejakości. Elita to grupa ludzi nie tylko wyróżniających się stylem życia, ale umiejących współpracować ze sobą dla dobra Kościoła i człowieka.

---

<sup>25</sup> T. Borutka, *Istota i funkcja Akcji Katolickiej*, „Bielsko-Żywieckie Studia Teologiczne” 1(1996), s. 243-253.

<sup>26</sup> *Statut Akcji Katolickiej w Polsce*, dz. cyt., II art. 9.

Ponieważ elita jest niezastąpiona w formowaniu innych ludzi, dlatego musi czuwać nieustannie nad własną formacją<sup>27</sup>. Czyni tak we współpracy i w jedności z Kościołem, który jej potrzebuje. Bez dobrze przygotowanej elity brak bowiem zdrowej refleksji i rozeznania sytuacji, w jakiej działa współczesny Kościół. Tylko ludzie dobrze uformowani, świadomi swoich zadań i kompetentni w przeżywaniu wiary nie tylko duchem i sercem, ale także intelektem, są w stanie wytyczać bezpieczne drogi sobie i innym. Wiedza, doświadczenie i solidna formacja budzą zaufanie u innych i rodzą chęć współpracy. Wierność zasadom moralnym, nieugięta prawość i bezinteresowność – to podstawowe filary każdego apostołstwa. Istotnym celem każdej formacji jest wytworzenie u wiernych „zmysłu wiary” (*sensus fidei*) i „zmysłu Kościoła” (*sensus Ecclesiae*), w przeciwnym bowiem razie będą się oni kierować „zmysłem wierzących” (*sensus fidelium*), który mogą kształtować „fałszywi prorocy”, przed jakimi przestrzegali Chrystus (por. Mt. 7, 15).

## **Potrzeba formacji duchowej i doktrynalnej członków Akcji Katolickiej**

W tym kontekście podstawowym obowiązkiem każdego członka Akcji Katolickiej pozostaje nieustanna formacja duchowa. Wspominał o tym Jan Paweł II w Krośnie:

Dzisiaj potrzebni są ludzie świeccy rozumiejący potrzebę stałej formacji wiary. Jakże dobrze się stało, iż została przywrócona do życia w Kościele na polskiej ziemi Akcja Katolicka (...), która obok różnych ruchów i wspólnot modlitewnych staje się szkołą wiary<sup>28</sup>.

Jeżeli stowarzyszenie ma być „szkołą”, czyli wspólnotą formacji świeckich gotowych przemieniać świat w oparciu o Ewangelię, to musi nieustannie dbać o kształtowanie swojej własnej duchowości. A jeśli ma przemieniać rzeczywistość w oparciu o Chrystusa, to ta

---

<sup>27</sup> J. Michalik, *Akcja Katolicka w służbie nowej ewangelizacji*, dz. cyt., s. 13.

<sup>28</sup> Jan Paweł II, *Nie dopuście, aby wam odebrano chrześcijańską godność*, „L’Observatore Romano” (wyd. polskie) 18(1997) nr 7(194), s. 70.

duchowość winna się rodzić z kontemplacji Jego oblicza. Jan Paweł II napisał w liście apostolskim *Novo millennio ineunte*:

(...) nasze świadectwo byłoby niedopuszczalnie ubogie, gdybyśmy my sami jako pierwsi nie byli tymi, którzy kontemplują oblicze Chrystusa<sup>29</sup>.

Urs von Balthasar zauważa, że ten, kto nie poznał oblicza Boga poprzez kontemplację, ten nie rozpozna Go i w działaniu, nawet gdyby owo oblicze ujawniło się w pokornych i uciskanych. Jedynie poprzez kontemplację tajemnicy miłości Bożej usłyszeć można wezwanie do miłości bliźniego.

Akcja Katolicka nie może więc ograniczać się do działania w Kościele w wymiarze społecznym.

Jeśli ma być szkołą, wspólnotą formacji świeckich, gotowych przemieniać świat w oparciu o Ewangelię, to musi kształtować swoją własną duchowość, a jeśli ma przemieniać rzeczywistość w oparciu o Chrystusa, to ta duchowość winna się zasadzać na kontemplacji Jego Oblicza<sup>30</sup>.

Dla członka Akcji Katolickiej, jako najbliższego współpracownika kapłana, z formacją duchową wiąże się potrzeba formacji doktrynalnej - bez niej nie może on bowiem pełnić swych obowiązków w sposób prawidłowy. Potrzeba zatem gruntownej znajomości prawd wiary i przyjęcia ich we własnym życiu. To stanowi podstawę jedności członka Akcji z Kościołem, z jego hierarchią; jest też źródłem porozumienia i owocnej współpracy między członkami Akcji Katolickiej oraz różnymi wspólnotami działającymi w obrębie Kościoła powszechnego. Innymi słowy, jest to niezbędny fundament, na którym możemy, wspólnie z Chrystusem, budować nasze praktyczne działania.

---

<sup>29</sup> Jan Paweł II, *List apostolski „Novo millennio ineunte” na zakończenie Wielkiego Jubileuszu Roku 2000*, Watykan 2001, nr 16.

<sup>30</sup> Jan Paweł II, *Słowo skierowane do Akcji Katolickiej podczas audiencji w dniu 26 kwietnia 2003 r.*, dz. cyt., s. 4.

## Zakres społecznego działania Akcji Katolickiej

Podstawowym środowiskiem apostołskim członków Akcji Katolickiej są rodziny. Dla rodziców pierwszą misją są dzieci, które Bóg im powierzył. To rodzice winni przekazywać wiarę wewnątrz rodziny poprzez słowo i przykład życia. Należy także zwrócić uwagę w Akcji Katolickiej na pogłębienie więzi międzypokoleniowej w rodzinie, samopomoc rodzinną, wzajemne świadectwo wiary (modlitwę rodzinną, dobry przykład) oraz na otwartość „domowego Kościoła” na inne rodziny.

Pilnym zadaniem jest też troska o poszanowanie życia ludzkiego od poczęcia aż do naturalnej śmierci. Należy bronić zdecydowanie dzieci i młodzież przed demoralizacją. Ważnym obowiązkiem apostołskim rodzin, szczególnie w dobie integracji europejskiej, jest pogłębienie i utrwalenie związku młodego pokolenia z ziemią, jej historią i tradycją, bez czego trudno o zaangażowanie i troskę o dobro wspólne.

Należy ponadto wspomagać ośrodki formacji prorodzinnej, a tam gdzie ich nie ma, tworzyć nowe. Konieczne jest włączanie się w kursy zapewniające staranne i kompetentne przygotowanie do małżeństwa. Trzeba także powoływać grupy refleksji i ośrodki informacji, a nadto wspomagać czy organizować katolickie organizacje broniące wartości rodziny i życia. Konieczny jest zespołowy wysiłek wszystkich ludzi dobrej woli w powstrzymaniu działalności wielu nieuczciwych, czy wręcz niemoralnych osób działających przeciwko rodzinie.

Poprzez wyteżoną pracę w Akcji Katolickiej należy ukazywać światu wartość rodziny jako kolebki cywilizacji i miłości, źródła radości dla ludzi. Wiele pozostaje do zrobienia, wiele też można udoskonalić, ale potrzeba wielkiego w tym względzie zespołowego świadectwa.

Obok rodziny najbliższym środowiskiem dla Akcji Katolickiej jest parafia. W parafii następuje dojrzewanie członków Akcji Katolickiej do akcji apostołskiej. Jest ona przecież naturalnym środowiskiem, w którym realizuje się działalność apostołska jej członków. Dlatego Akcja Katolicka w parafii może znaleźć doskonałą syntezę



poprzez połączenie akcji liturgicznej z działalnością apostołską. Parafia jest bowiem dla Akcji Katolickiej niezwykle ważnym miejscem pracy apostołskiej<sup>31</sup>.

Aktywny udział członków Akcji Katolickiej w życiu parafii winien się wyrazić w ich udziale w *tria munera* (trzech funkcjach Kościoła): *martyria* (udział w głoszeniu słowa Bożego i dawanie świadectwa), *liturgia* (udział w liturgii) oraz *diakonia* (współodpowiedzialność za dobro wspólnoty parafii i realizacja opieki nad potrzebującymi)<sup>32</sup>.

Działając w ramach obowiązujących przepisów liturgicznych można bowiem wiele uczynić, aby liturgia oddawała wciąż pełniej chwałę Bogu, a przez lepsze przygotowanie do sakramentów świętych przyczyniała się do coraz godniejszego ich przyjęcia i pełniejszego otwarcia się na łaskę Bożą, aby służyła także pogłębianiu życia wspólnotowego Kościoła i umacnianiu kościelnej *communio*<sup>33</sup>. Drugim wielkim zadaniem jest problem świętowania, obrzędowości religijno-patriotycznej i „liturgii rodzinnej” Trzecia sprawa dotyczy przepojenia życia chrześcijańskiego modlitwą i kontemplacją, rozważaniem słowa Bożego (*lectio divina*) oraz praktykami pokutnymi i pobożnością eucharystyczną<sup>34</sup>.

Ważnym elementem apostołskiego działania jest dokształcanie ludzi w sprawach wiary, podnoszenie znajomości nauczania papieża, biskupów oraz zakładanie bibliotek i czytelni oraz wideotek parafialnych, by książki, czasopisma i filmy były łatwo dostępne i mogły służyć całej parafii. Pomocne w tym względzie może okazać się propagowanie książek i prasy o tematyce religijnej. Członkowie Akcji Katolickiej mogą też przyczynić się do założenia parafialnego czasopisma. Należy jednak przeanalizować, czy nowe pisma parafialne nie powodują zaniechania lektury uznanych i ugruntowanych na rynku wydawniczym tygodników katolickich (np. „Niedzieli” oraz „Gościa

---

<sup>31</sup> Jan Paweł II, *Rola Akcji Katolickiej w parafii. Przesłanie do asystentów Włoskiej Akcji Katolickiej*, „L'Osservatore Romano” (wyd. polskie) 24(2003) nr 4(252), s. 30.

<sup>32</sup> Tamże.

<sup>33</sup> J. Wal, *Rola dialogu w działalności apostołskiej Akcji Katolickiej w Polsce*, [w:] *Wczoraj – dziś – jutro Akcji Katolickiej*, red. T. Borutka, Kraków 2004, s. 99.

<sup>34</sup> Tamże.

Niedzielnego"). Można również zadbać o rozmaite formy rozrywki: wyświetlanie filmów, organizowanie przedstawień teatralnych, koncertów muzycznych, wycieczek i gier sportowych.

Z wymiarem religijnym życia społecznego ściśle łączy się wymiar etyczny, dlatego Akcja Katolicka ma na celu podniesienie poziomu moralnego całej parafii. Podstawowym jej zadaniem jest rozbudzenie zmysłu etycznego katolików. Rozbudzenie to ma prowadzić do usuwania niespójności między wyznawaną wiarą a praktykowanym życiem. Jednym słowem, chodzi nie tylko o przezwyciężanie sytuacji gorszących, ale także i przede wszystkim o kształtowanie chrześcijańskiego stylu życia i upowszechnianie chrześcijańskiej duchowości. Jest to duchowość ascezy i służby, duchowość pokuty i dążenia do doskonałości, duchowość własnego rozwoju i twórczości, „dawania siebie” innym, duchowość krzyża i zmartwychwstania. Członkowie Akcji Katolickiej mają też prawo do publicznego sprzeciwu wobec wszystkiego, co obraża uczucia religijne ludzi wierzących i sieje zgorszenie w środowisku parafialnym. Przy tego rodzaju zachowaniach należy jednak postępować ostrożnie, obmyślać szansę powodzenia, by przez nieprzemyślane działania nie osiągnąć skutków przeciwnych.

Do istotnych zadań Akcji Katolickiej w parafii należy także organizowanie akcji dobroczynnych i charytatywnych podejmowanych w duchu miłosierdzia. Akcja Katolicka powinna inicjować lub popierać takie dzieła. Pomoc ta jest szczególnie potrzebna dzisiaj ze względu na pogłębiającą się pauperyzację wielu polskich rodzin (zwłaszcza wielodzietnych). Akcja Katolicka musi w tej dziedzinie współpracować z organizacją „Caritas Polska” lub z innymi podmiotami realizującymi w społeczeństwie dzieła miłosierdzia.

## **Misja społeczna Akcji Katolickiej**

Zaangażowanie świeckich w życie społeczne jest konsekwencją właściwie rozumianej miłości bliźniego. Błędny jest pogląd, jakoby chrześcijaństwo z racji swego nastawienia na życie przyszłe odnosiło się obojętnie czy wręcz niechętnie do spraw tego świata. Członkowie

Akcji Katolickiej powinni czuć się odpowiedzialni za kształt życia społecznego w swoim kraju.

Choć Akcja Katolicka jest stowarzyszeniem niepolitycznym, to jednak ma do spełnienia ważną rolę także w dziedzinie polityki, rozumianej jako troska o dobro wspólne. Jej podstawowym zadaniem jest bowiem udział w kształtowaniu ludzkich sumień. Obrona i propagowanie chrześcijańskich wartości moralnych – to najważniejsze zadanie etyczne członków stowarzyszenia w wymiarze doczesności. Historię społeczeństw i narodów tworzą bowiem nie tylko wydarzenia „zewnątrzne”, ale także ich wymiar „wewnętrzny”. Innymi słowy, w ujęciu chrześcijańskim dzieje ludzkie to nade wszystko historia ludzkich sumień, moralnych zwycięstw lub klęsk poszczególnych osób, jak i całych społeczności czy narodów<sup>35</sup>.

Zważywszy na to, Akcja Katolicka winna uświadamiać ludziom wierzącym, iż mają oni obowiązek uczestniczyć aktywnie w życiu społeczeństw, których są członkami. Katolicy świeccy, zarówno wyborcy jak i wybrani, mają zatroszczyć się o to, aby stanowione prawo nie znajdowało się w opozycji do prawa Bożego. Mają też obowiązek występować przeciwko niesprawiedliwemu prawu, np. prawu dopuszczającemu aborcję czy rozpowszechnianie pornografii. Poprzez udział w wyborach każdy musi wskazać na te osoby i ugrupowania polityczne, które stanowić będą rękojmię mądrych i odpowiedzialnych decyzji podejmowanych na forum publicznym dla dobra wspólnego. Stawia to również wysokie wymagania przed tymi, którzy zamierzają być politykami. Dla nich troska o dobro wspólne powinna stanowić najważniejszy cel działania. Kościół przypomina, iż „nie wszystkie koncepcje na temat dobra człowieka są równie prawdziwe i mają tę samą wartość”<sup>36</sup>.

Akcja Katolicka powinna występować w obronie sprawiedliwości w życiu politycznym. Wydaje się, że wiele współczesnych ciężarów to bolesny efekt mentalności, która na pierwszym miejscu –

---

<sup>35</sup> Jan Paweł II, *List do młodych całego świata z okazji Międzynarodowego Roku Młodzieży*, „L'Osservatore Romano” (wyd. polskie) 6(1985) nr 1(61), s. 6.

<sup>36</sup> Kongregacja Nauki Wiary, *Nota doktrynalna o niektórych aspektach działalności i postępowania katolików w życiu politycznym*, „L'Osservatore Romano” (wyd. polskie) 24(2003) nr 2(250), s. 49–54.

przed dobrem wspólnym – stawia osobisty czy grupowy egoizm, posuwając się do korupcji, do braku odpowiedzialności i do arogancji. Szerzące się obecnie korupcyjne działania stanowią pogwałcenie norm obowiązku i społecznego porządku. Osobistą korzyść osiąga się bowiem kosztem dobra wspólnego<sup>37</sup>.

Konieczne jest także zaangażowanie w prawidłowy rozwój życia gospodarczego. W tej kwestii potrzebne są zwłaszcza dwa kryteria: znajomość zasad etyki gospodarczej oraz świadomość, że „nie mamy tutaj trwałego miasta, ale szukamy tego, które ma przyjść” (Hbr 13, 14). Gdyby brakło tego drugiego kryterium, doszłoby do „ześwieczenia zbawienia” Czymś innym jest bowiem zaangażowanie w doczesność, którą traktujemy jako środek na drodze do wieczności, a czymś innym uczynienie z doczesności ostatecznego celu w życiu człowieka.

Należy także starać się o rzetelność w wykonywaniu swoich codziennych obowiązków rodzinnych oraz zawodowych. Wiąże się to przede wszystkim z potrzebą odpowiedzialnego wykonywania powierzonej pracy. Odnośnie problematyki pracy, Akcja Katolicka winna troszczyć się o poszanowanie godności i respektowanie praw każdego człowieka pracy, uczyć szacunku do wykonywanej pracy, a w razie potrzeby bronić ludzi pracy przed wszelkimi przejawami niesprawiedliwości.

W związku z narastającym bezrobociem Akcja Katolicka musi, na miarę swoich możliwości, włączyć się w działania Kościoła zmierzające do pomniejszenia tego palącego problemu społecznego. Może to czynić poprzez wspomaganie lub organizowanie tzw. duszpasterstwa bezrobotnych, zakładanie lub współpracę z istniejącymi już „klubami pracy”, otwieranie kursów dla bezrobotnych, a także tworzenie lokalnych „biur pracy” Działania te powinna podejmować we współpracy z instytucjami samorządowymi działającymi w danym regionie. Nade wszystko jednak należy zwracać uwagę opinii publicznej na zło bezrobocia i zachęcać do przeciwdziałaniu temu złu.

Dzisiaj pilne jest także zaangażowanie się członków Akcji Katolickiej w życie kulturalne, zwłaszcza w dziedzinie edukacyjnej

---

<sup>37</sup> Jan Paweł II, *W imię sprawiedliwości i prawdziwej wolności*, [w:] Jan Paweł II, *Nauczanie papieskie II*, Poznań-Warszawa 1990, s. 111.

i oświatowej, a szczególnie w kształtowanie właściwej kultury moralnej oraz w wychowanie estetyczno-ekologiczne. W procesie wychowania i wykształcenia szczególną rolę mają do spełnienia szkoły katolickie, dlatego Akcja Katolicka powinna przyczyniać się do ich powstawania, a jeśli to możliwe także do ich wspierania.

Konieczne jest również upowszechnianie czytelnictwa religijnego, przede wszystkim w zakresie społecznego nauczania Kościoła. Obecnie media mają charakter powszechny, bowiem oddziałują na szeroki krąg społeczny i sprzyjają rozwojowi kultury masowej.

Kultura masowa, przyznając wartościom i pseudowartościom takie samo prawo istnienia, oraz odwołując się przede wszystkim do emocji swych konsumentów, które są czymś zmiennym i powierzchownym, może być także czynnikiem wzmacniającym zjawisko relatywizmu moralnego i poznawczego w świecie współczesnym. W związku z tym potrzebna jest aktywność Akcji Katolickiej w świecie środków społecznego przekazu. Owa aktywność to nic innego, jak troska o tworzenie katolickich środków przekazu, kształcenie profesjonalistów w dziedzinie mediów, którzy będą twórcami działającymi w duchu chrześcijańskich wartości. Należy także zwracać uwagę na kulturę osobistą i kulturę wzajemnych odniesień w życiu społecznym.

Aktualnie obserwujemy ogromny wzrost zapotrzebowania na dialog społeczny, także ten prowadzony poprzez środki masowego przekazu, dlatego ważna jest troska, aby środki te (radio i telewizję) posiadać i stale ubogacać. Należy przy tym uczyć sztuki przekazywania informacji, kultury dyskusji, krytycznie oceniać wydawane publikacje, tworzyć i wykorzystywać banki danych, choćby lokalne. Można też wspomagać kolportaż wartościowej prasy, zachęcać do czytania i podejmowania korespondencji z pismami lokalnymi<sup>38</sup>.

## Zakończenie

Akcja Katolicka w Polsce, będąc stowarzyszeniem świeckim reaktywowanym z woli papieża Jana Pawła II, powinna znaleźć uzna-

---

<sup>38</sup> K. Gurba, *Akcja Katolicka w kulturze i mediach*, [w:] *Akcja Katolicka zadaniem dla świeckich*, dz. cyt., s. 75.

nie w oczach hierarchii Kościoła. Jako wspólnota laikatu współpracująca z duszpasterzami ma podejmować ustawiczny dialog ze współczesnym światem i człowiekiem w myśl nauki św. Pawła, który zachęca chrześcijan do ciągłej odnowy życia, prowadzącej do głębszego poznania Boga i owocniejszej, pełnej miłosierdzia, dobroci, pokory, cichości i cierpliwości, służby ludziom.

W przypadku działalności Akcji Katolickiej można mówić o dialogu kompetencyjnym, integracyjnym i apostołskim. Dialog kompetencyjny oznacza nabycie niezbędnych umiejętności, jakie są nie tylko potrzebne, ale wręcz nieodzowne ludziom zrzeszonym i działającym w strukturach Akcji Katolickiej. Natomiast dialog integracyjny polega na doskonaleniu zasad współpracy, w ramach stowarzyszenia i poza nim, ze wszystkimi podmiotami życia religijnego i społecznego. Wreszcie dialog apostołski „przynagla” niejako członków Akcji Katolickiej do ożywiania nową gorliwością aktualnego apostołatu Kościoła oraz poszukiwania i podejmowania coraz to nowych inicjatyw apostołskich.

Te obszary nie wyczerpują wszystkich płaszczyzn zaangażowania stowarzyszenia. Są to jednak obszary najważniejsze, związane z problemami, od których w znacznej mierze zależeć będzie nie tylko przyszłość Kościoła w naszym kraju, ale także przyszłość samej Akcji Katolickiej. Kształtowanie postaw współodpowiedzialności nie może ograniczać się wyłącznie do członków stowarzyszenia, praca na tym polu musi mieć zasięg powszechny, gdyż kluczowym zadaniem jest przygotowanie jednostek i społeczeństw do przyjęcia współodpowiedzialności za drugiego człowieka i wspólne urządzenie świata.

# **Catholic Action - Its History and Contemporary Tasks.**

## **A Hundredth Anniversary of Pius X's Encyclical *Il fermo proposito***

### **Summary**

Catholic Action in Poland, as a lay association reactivated on the wish of pope John Paul II, should find appreciation in the eyes of the Church hierarchy. As a community of lay Catholics in cooperation with the clergy it should take up an unceasing dialogue with contemporary world and man in accordance with the preaching of St. Paul, who encourages Christians to constantly renew their life, which leads to a deeper understanding of God and to a better service of people; more fruitful, full of mercy, goodness, humbleness, quietness and patience.

In reference to the activities of Catholic Action one could speak of a competence, an integrational and an apostolic dialogue. A competence dialogue means acquiring essential skills, which are not only needed, but indispensable for people in an association and acting within the structures of Catholic Action. An integrational dialogue consists in perfecting the principles of cooperation within an association and outside it with all subjects of religious and social life. Finally, an apostolic dialogue "urges", in a way, the members of Catholic Action to revitalize the present apostolate of the Church with a new zeal and to search for and undertake new apostolic initiatives.

These areas do not exhaust all planes of the association activity. They are, however, the most important planes, connected with problems, on which - to a great extent - depends not only the future of the Church in our country, but the future of Catholic Action itself. Building an attitude of responsibility cannot be limited merely to association members; the work in this field must be universal in its range as the key task is to prepare individuals and societies to assume joint responsibility for another human being and collaborate in modelling the world.